

Voksnes rett til videregående opplæring Udir-2-2008

Hva ligger i «fullført videregående opplæring»?

Hva som ligger i begrepet «fullført videregående opplæring» skaper av og til tolkningsutfordringer. Det må foretas en totalvurdering basert på hvor mye opplæring den voksne faktisk har mottatt.

I denne vurderingen vil kontrakten om opplæring som inngås mellom elev og skoleeier og eventuelle reguleringer i denne av elevens plikter, kunne spille inn. For mer om denne vurderingen, se nedenfor.

Skjæringspunktet mellom fullført og ikke fullført

Det klare eksemplet på fullført videregående opplæring vil være en person som har bestått samtlige fag eller avlagt fag-/svenneprøve, og har mottatt vitnemål eller fag-/svennebrev for fullført videregående opplæring. Denne personen vil ikke ha rett til videregående opplæring etter opplæringsloven § 4A-3.

Det klare eksemplet i den andre retningen er en person som har fullført grunnskoleopplæring og ikke påbegynt noen form for videregående opplæring.

Utfordringen er å avgjøre hvor skjæringspunktet går mellom fullført og ikke fullført og hvor mye videregående opplæring man kan ha mottatt og fremdeles bli regnet som ikke fullført.

Det må skilles mellom fullført og bestått

Når det skal vurderes hva det innebærer å ha fullført videregående opplæring, er det viktig å skille mellom fullført og bestått videregående opplæring. Videregående opplæring kan være fullført uten å være bestått, og i disse tilfellene kan retten være oppbrukt.

En person som har fått standpunktkarakterer i alle fag til Vg3, men har strøket i ett eller flere fag til eksamen, regnes som å ha fullført videregående opplæring og har følgelig brukt opp retten sin.

Et annet typetilfelle er voksne som har fått standpunktkarakter i de fleste fag til Vg3 og har gått opp til eksamen i fag til Vg3. Disse vil kunne bli ansett for å ha fullført videregående opplæring, til tross for at de ikke har bestått alle fag og ikke får utstedt vitnemål etter forskrift til opplæringsloven § 4-31.

Det vesentlige i en slik vurdering vil være om den voksne har mottatt en opplæring av et slikt omfang at vedkommende må anses å ha tatt ut opplæringsretten sin. Den voksne kan i så fall eventuelt ta manglende fag som privatist, jf. forskriften § 3-24 tredje ledd, men vil ikke ha rett til opplæring etter opplæringsloven § 4A-3.

For voksne som ikke består eksamen vil de samme reglene som for ungdom gjelde. Dette innebærer at voksne som får ikke bestått (karakteren 1) på eksamen vil kunne ta en ny eksamen i faget. Dette følger av forskriften § 4-23. Voksne som får karakteren 1 i standpunktkarakter vil kunne gå opp til særskilt eksamen, jf. forskriften § 4-22, dersom de ikke blir trukket ut til eksamen i faget eller dette gjelder for et fag det ikke blir holdt eksamen ordinært.

Avbrutt opplæring

Elever som har bestått Vg1 eller Vg2, men ikke har påbegynt Vg3, vil ikke ha fullført videregående opplæring. For voksne som har tatt deler av videregående opplæring, men ikke fullført i fag som tidligere var en del av tilbudsstrukturen, vil det være aktuelt å gjøre en realkompetansevurdering. Her vil det bli avgjort i hvilke fag, eller deler av fag, i Læreplanverket for Kunnskapsløftet den voksne får godkjent sin kompetanse.

Når det gjelder personer som har fullført Vg1 og Vg2, og som har avbrutt i løpet av Vg3, må det vurderes konkret hvor mye opplæring vedkommende har mottatt. Vurderingen er om opplæringen den voksne tidligere har mottatt har så stort omfang at vedkommende må anses å ha brukt opp sin rett til videregående opplæring for ungdom etter opplæringsloven § 3-1. Vedkommende vil dermed heller ikke ha rett til videregående opplæring for voksne etter

opplæringsloven § 4A-3.

Et eksempel på dette er voksne som tidligere har mottatt all undervisning som ville vært nødvendig for å få fullført opplæringen, men ikke har møtt til eksamen eller vært nok til stede siste delen av opplæringen til at det er grunnlag for vurdering, så kan det regnes som at den voksne har tatt ut sin rett. Avbruddet vil da ikke utløse noen rett til mer opplæring. (I slike tilfeller vil det kunne være et alternativ for den voksne å ta manglende fag som privatist). I disse tilfellene vil det også være viktig å se hen til vedtaket om inntak og avtalen om inntak mellom den enkelte og skoleeier. Det kan finnes vilkår i denne avtalen som har betydning for forståelsen av hvor mye opplæring den voksne faktisk har mottatt og om vedkommende må kunne regnes som å ha fullført. Ovennevnte vil også gjelde for voksne som har fulgt andre læreplaner enn Læreplanverket for Kunnskapsløftet, eksempelvis Reform 94.

§ 6-4 andre ledd i forskriften regulerer status for elever eller voksne deltakere som er tatt inn til videregående opplæring, som har tatt imot plassen og slutter. Dersom fylkeskommunen er i tvil om retten til videregående opplæring er oppbrukt, må dette vurderes skjønnsmessig og konkret. Fylkeskommunen kan som tommelfingerregel legge til grunn at den som har vært elev ved en skole per 1. november trolig har brukt opp retten sin til det aktuelle opplæringsåret, mens den som har sluttet før 1. november ikke vil ha brukt opp sin rett.

Personer med tidligere fullført videregående utdanning

Voksne som tidligere har fullført en videregående opplæring som ikke lenger er en del av tilbudsstrukturen, men hvor opplæringen førte frem til studiekompetanse eller yrkeskompetanse, regnes som å ha fullført, jf. opplæringsloven § 4A-3.

Dette gjelder også for voksne som har fullført en videregående opplæring som var kortere enn tre år. Det vesentlige er at vedkommende har fått utstedt vitnemål eller fag-/svennebrev for fullført videregående opplæring. At videregående opplæring i dag er normert til tre år har ingen betydning. Den voksne har ikke rett til videregående opplæring etter opplæringsloven § 4A-3, fordi vedkommende allerede har fått studie- eller yrkeskompetanse.

Dersom noen av disse voksne søker om videregående opplæring, skal de behandles som voksne uten rett.

Et unntak går frem av opplæringsloven § 4A-3 syvende ledd, som gir voksne rett til ett års

påbygging til generell studiekompetanse på bestemte vilkår. Disse vilkårene er at søker har fullført og bestått fag- og yrkesopplæring i 2014 eller senere, og innen utgangen av det året hun eller han fylte 24 år. Det er ikke et krav at denne retten tas ut innen en gitt frist.

Personer som har fullført videregående opplæring i hjemlandet

Når den utenlandske utdanningen ikke blir godkjent i Norge som studiekompetanse eller yrkeskompetanse, har personen likevel rett til videregående opplæring. At opplæringen ikke blir godkjent, vil si at opplæringen ikke gir generell studiekompetanse etter GSU-listen eller ikke blir godkjent av NOKUT som sidestilt med norsk fag- eller svennebrev.

Opplæring etter opplæringsloven § 3-1

Personer som er under 25 år og som har fullført utenlandsk videregående opplæring i et annet land som de ikke får godkjent som studiekompetanse eller yrkeskompetanse i Norge, har rett til videregående opplæring etter § 3-1. Personer som er under 25 år, har rett til å velge mellom full videregående opplæring etter § 3-1 og videregående opplæring som voksenopplæring etter § 4A-3. Det sistnevnte vil være en praktisk løsning for de som bare mangler enkeltfag.

Det samme gjelder personer som er 25 år eller eldre og som har fullført utenlandsk videregående opplæring i et annet land som de ikke får godkjent som studiekompetanse eller yrkeskompetanse i Norge. Disse personene skal ha opplæring etter § 4A-3. Ved opplæring etter § 4A-3 skal fylkeskommunen vurdere realkompetansen til søkerne for å finne ut av hva slags opplæring den enkelte trenger for å oppnå studiekompetanse eller yrkeskompetanse.

Tidligere avbrutt og ikke fullført videregående opplæring

For en voksen som tidligere har begynt på en videregående opplæring og ikke fullført, slik at retten ikke er oppbrukt, må fylkeskommunen vurdere konkret hvilket tilbud den voksne gis for å få enten studiekompetanse eller yrkeskompetanse. Her vil det ligge en vurdering av den voksnes realkompetanse til grunn. Den voksne skal til vanlig få tilbud om de delene vedkommende mangler for å få den sluttkompetansen han/hun ønsker, jf. forskriften § 6-45 tredje ledd.

